

KOZMOLOJİK DEVİR 1

MİLET MEKTEBİ, PYTAGORASÇILIK

Milet Mektebi

Fizikçiler ismi ile de tanınan bu felsefe akımı Batı Anadolu kıyılarında, İzmir'in güneyinde, Söke-Milas yolu üzerindeki bugünkü Balat köyünün bulunduğu yerde kurulmuş olan Milet şehrinde ortaya çıkmıştır.

M.Ö. 494 yılında İranlılar tarafından fethedilen bu şehir özellikle İonyalı Yunan felsefesinin geliştiği bir merkezdir. Bu şehirde kurulmuş olduğunu gördüğümüz Milet Mektebinin belli başlı üç filozofu vardır: Thales, Anaximandros ve Anaximenes.

THALES: Fizik dünyayla ilgilendiği için Thales fizikçidir. Astronomi ilminde hayli ileri giden Thales, rivayete göre önceden güneşin tutulacağını haber verir. Bu tarih geldiğinde güneş tutulması gerçekleşir. Bunun üzerine Thales'e her şeyi

bilen anlamına sofos ünvanı verilir. Günümüz dünyasında her yerde, geometride kullanılan I. ve II. Thales teoremleri Thales'in bulgusu olarak kabul edilir. Belirtildiğine göre Thales, piramitlerden birinin yüksekliğini, gün içinde cisimlerin gölgesi ile aynı uzunlukta olduğu vakitte, yerden ölçerek bulmuştur. Thales'e göre her şeyin aslı "su"dur. "Arche"si su olduğu ve her şeyin canlı olduğunu kabul ettiği için Thales hilozist (canlıcı) dır. Düz bir tepsi gibi olan yer su üstünde, okyanusta yüzmektedir.

ANAXİMANDROS: Thales'in öğrencisidir. Bu filozofa göre her şeyin aslı apeiron'dur. Arche olarak kabul edilen apeiron, belirsiz, sınırı olmayan, sonsuzluk gerçekliğin ilkesidir. Her belirli şey sınırlı olduğu ve zıttının varlığını şart koştuğu için apeiron belirli değildir. Hayatın kaynağı sudadır. Apeirondan çıkan her şey günün birinde yine ona dönecektir. Anaximandros ile felsefi düşünce bir gelişme göstermiştir. Çünkü arche olarak soyut ve metafizik bir kavram kabul edilmiştir. Böylece olguların kavramlı bir şekilde incelenmesi mümkün olmuştur. Antik Yunan'da ilk defa tabiat üzerine yazılmış bir yazı hazırlamıştır.

ANAXİMENES: Milet Mektebinin üçüncü önemli filozofudur. Anaximenes'in arche'si hava'dır. Hava, bir hava denizi olarak evreni kuşatır. Dünya, hava denizinde düz bir tepsi gibi yüzer. Anaximenes'e göre canlıyı canlı yapan havadır; teneffüs edilen hava ruh'tur. Ruh kavramının ortaya konuluşu, antik Yunan dünyası için bir yeniliktir. Yalnız canlı varlıklar ruh sahibidir. Böylece Yunan düşüncesinde canlı cansız ayrımı da gerçekleşmiştir. Anaximenes, Thales ve Anaximandros'un düşüncelerini toplayıp bir fizik teorisi kurmuştur.

Aristoteles'in fizikçiler ismi altında topladığı, Milet Mektebi'nin bu üç filozofu mitosunu terk edip deney ve gözlemlerden kalkarak açıklamalar yapan antik Yunandaki ilk filozoflardır. Eserleri "Tabiat Hakkında" ismini taşır. Bunlar tabiatın kaynağını, ne olduğunu, nasıl meydana çıktığını açıklamaya çalışırlar. Dünyanın şekli, yapısı; gök cisimlerinin mahiyeti ve dünya ilişkileri üzerinde düşünceler ileri sürmüşlerdir. Buna karşılık organik dünya ve insan konusuyla pek ilgilenmemişlerdir.

Pytagorasçılık

İtalya Mektebi: M.Ö. 546'da İyonya İranlılar tarafından fethedildi; 494'de Milet onlar tarafından tahrip edildi. Bundan böyle entelektüel hayatın belli başlı

merkezleri, Büyük Yunanistan denilen, İtalya büyük yarımadasının güneydoğu kısmı ve Sicilya olacaktır. Birçok tanınmış büyük simalar İyonya'dan İtalya'ya gelecektir.

Pythagoras (580-500): Sisam adasında doğmuş olan Pythagoras, Küçük Asya ve Yunanistan'dan başlayarak eski kıtanın birçok ülkelerini gezmiştir.

Fenikeliler, Keldaniler, Yahudiler, İranlılar, Hintliler, Araplar uğradığı yerler arasındadır. Mısır'da eğitim görürken batınî felsefeyi öğrenmeye çalışmış, bu seyahatleriyle zengin bir bilgi hazinesi elde etmiştir. Pythagoras tam olgunluk çağındayken Polykrates'in baskısından kendini kurtarmak için Güney İtalya'daki Kroton şehrine göçtü ve orada bir topluluk (tarikat) kurdu. Bunun için kurduğu 67 mektebe İtalyan mektebi de denilir. Sokrates öncesi en uzun yaşayan mektep de budur. Bir nevî manastır olan bu mektep ikiyüz sene sonra Büyük İskender tarafından kapatıldı. Pythagorascıların dinî cemaatlerinin aynı zamanda siyasî bir yönü de vardı. Birçok İtalya şehirlerinde iktidarı ele geçirmişlerdir.

Orfik inançların tesirinde kalan Pythagorascılar tenasuha (ruh göçü/reenkarnasyon) inanırlar. Pythagorascılar, genellikle, matematik, astronomi ve tıp ilimleriyle uğraşıyorlardı. Pythagorascıların arche'si sayıdır, dolayısıyla soyut bir kavram antik Yunan düşüncesinde bir kez daha arche olmuştur. Her şeyin özünde bulunan sayıdır. Dünyada bulunan, fizik veya metafizik tüm gerçekliklerle ilk on sayı arasında nispetler vardır. Her sayı belli bir şekle karşılıktır. Alemin özünü sayılarda bulan Pythagorascılara göre, olguların özünü

kavrayabilmek için ilkin onların temelindeki matematik esasların kavranması gerekirdi. Bir sayı mistikliğine yol açtığı söylenebilir.

ÖRNEK QUIZ SORULARI

Aşağıdakilerden hangisi Miletos mektebinin üç filozofunun ortak özelliği değildir?

- A) İyi birer gözlemci olmaları, akıl ve deneye dayanan açıklama biçimi ortaya koymaları
- B) Tabiat açıklamalarının laik, naturalist ve evrensel oluşu
- C) Çokluk içinde/arkasında tek'i görmeleri
- D) Yunan düşüncesinde 'yoktan yok çıkar düşüncesini devam ettirmeleri.
- E)Tabiatın yanında ahlaki ve dini konulara önem vermeleri

Mezopotamya, Mısır, Finike ve İran kültürlerinden etkilenmiş olan Milet, tarımın ve denizciliğin geliştiği oldukça işlek bir liman kentiydi. Milet'teki ortam farklı inanç ve düşüncelere izin verecek kadar hoşgörülüydü. Gerçekleri araştırmak isteyen insanlara fırsat veren toplumsal, duygusal ve ahlaki koşullar sağlanmıştı. İşte bütün bunlar ilk bilimsel ve felsefi düşüncenin Anaksimandros, Aneksimenes ve Thales'in kişiliklerinde bu kentte yeşermesine olanak hazırladı.

Bu parçadan felsefe ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal bilimler, doğa bilimlerine göre daha geç gelişir.
- B) Felsefi düşünce, elverişli ortamlarda gelişir.
- C) Felsefe, filozofların çabaları ile gelişir.
- D) Toplumda felsefi düşüncenin yaygınlaşması zaman alır.
- E) Felsefe toplumsal olayları kendi yöntemlerine göre yorumlar.

Aşağıdakilerden hangisi Pitagorascı düşüncelerden değildir.

A) Evren, bir sayılar uyumudur.

B) Vucudun çökmesinden sonra ruhlr, başka ruhlr içinde bu dünyaya yeniden gelecekler.

C) Bilgi matematik düşünceden ibarettir.

D) Alemin merkezinde bir "merkezi ateş" vardır.

E) Mutlu bir yaşam için zevklere dalıp, elemelerden kaçmak gerekir.